

تصفیه هوا بر پایه تکنولوژی پلاسمای غیر حرارتی

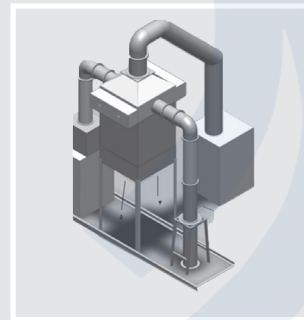
نویسندگان:

سمیرا عامری^۱، نرگس صادق بیگی^۲، مرتضی رضوی^۳

۱- کارشناس ارشد، جهاد دانشگاهی واحد علم و صنعت

۲- کارشناس ارشد، هاد دانشگاهی علم و صنعت

۳- هیأت علمی، جهاد دانشگاهی واحد علم و صنعت

مطالعه مطالب بیشتر در کانال صنعت تهویه و تاسیسات

<https://telegram.me/hvacmag>

چکیده

از آغاز انقلاب صنعتی تغییرات مداوم و پیوسته‌ای در ترکیب جو اتفاق افتاده است که این تغییرات اساساً به دلیل به کار بردن سوخت‌های فسیلی است که برای تولید انرژی و حمل و نقل مورد استفاده قرار گرفته‌اند. به همین سبب امروزه مسئله آلودگی هوا تبدیل به یکی از جدی‌ترین مسائل در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه شده است که می‌تواند بر سلامتی انسان‌ها تأثیر منفی بگذارد. بنابراین متخصصان و مسئولان همواره به دنبال بهترین راهکار جهت کاهش آلودگی هوا و عوارض ناشی از آن بوده‌اند. در سال‌های اخیر، به کارگیری و ارتقای تکنولوژی پلاسمای غیر حرارتی به منظور تصفیه هوا در سراسر دنیا در حال گسترش می‌باشد به گونه‌ای که می‌توان تصفیه هوا بر اساس پلاسمای غیر حرارتی را به عنوان نسل جدید تصفیه کننده هوا مطرح کرد. در تحقیق حاضر، در ابتدا اصول اولیه پلاسمای غیر حرارتی و تکنیک کرونا و به کارگیری آن در تصفیه هوای آلوده و نیز عملکرد آن در برابر آلاینده‌های مختلف توضیح داده می‌شود و سپس نمونه‌ای از فیلتر پلاسما که مدلسازی شده است و به منظور کاهش آلاینده‌های مختلف به کار برده می‌شود معرفی خواهد شد. به علاوه، قابلیت‌های کاربرد فیلتر طراحی شده بیان می‌شود و نهایتاً مزایای به کارگیری تکنولوژی پلاسمای غیر حرارتی نسبت به سایر روش‌های موجود در تصفیه هوا نشان داده خواهد شد.

کلمات کلیدی: پلاسمای غیر حرارتی، فیلتر پلاسما، تصفیه هوا، کرونا، آلودگی هوا

جدول ۱: منابع معمول آلاینده اتمسفر و نوع آلاینده‌های تولیدکننده

طبقه‌بندی	منبع آلاینده	آلاینده‌های گسیل‌دهنده
کشاورزی	احتراق در فضای باز	ذرات ریز معلق ، مونوکسیدکربن، ترکیبات آلی فرار
استخراج و معدنکاری	استخراج زغال سنگ، تولید گاز و نفت خام، استخراج سنگ	ذرات ریز معلق ، دی اکسید سولفور، اکسیدهای نیتروژن، ترکیبات آلی فرار
تولید نیرو	برق، گاز، بخار	ذرات ریز معلق ، دی اکسید سولفور، اکسیدهای نیتروژن، مونوکسید کربن، ترکیبات آلی فرار، تری اکسید سولفور، سرب
حمل و نقل	موتورهای احتراق	ذرات ریز معلق ، دی اکسید سولفور، اکسیدهای نیتروژن، مونوکسید کربن، ترکیبات
خدمات اجتماعی	زباله سوزهای شهری	ذرات ریز معلق ، دی اکسید سولفور، اکسیدهای نیتروژن، ترکیبات آلی فرار، سرب

۱- مقدمه

در پیرامون محیط‌زیست انسان‌ها آلاینده‌های مختلفی همچون اکسیدهای نیتروژن و سولفور، مونوکسید کربن، ازن، ترکیبات آلی فرار، ذرات معلق ریز و ... وجود دارند که اصولاً در اثر سوخت مورد استفاده برای گرمایش فضا، تولید انرژی یا تردد وسایل نقلیه موتوری و غیره به طور مستقیم و یا در اثر واکنش‌های متعاقب بعدی حاصل می‌شوند. این آلاینده‌ها نه تنها در مجاورت منبع تولید کننده آنها وجود دارند بلکه در اثر انتشار به فواصل دورتر می‌توانند در گستره فضایی بیشتری ایجاد مشکل کنند. بنابراین کیفیت هوا نه تنها در محیط‌های پیرامونی بلکه در محیط‌های بسته نیز به عنوان یک مسئله جدی مطرح است. آلاینده‌های مختلف سبب پیدایش عوارض متفاوتی بر سلامتی انسان‌ها می‌شوند به عنوان مثال دی اکسید نیتروژن و دی اکسید سولفور بر ریه‌ها تأثیر گذارند و سبب افزایش علائم بیماری‌های ریوی می‌شوند. ازن نیز علاوه بر ایجاد بیماری‌های ریوی سبب کاهش مقاومت بدن در برابر سرماخوردگی و ذات الریه می‌شود. مونوکسید کربن مانع از رسیدن اکسیژن به خون می‌شود که این مسئله خود منجر به کاهش چشمگیر اکسیژن رسانی به قلب شده و به ویژه در افرادی که از بیماری‌های قلبی رنج می‌برند خطرناک است. ذرات معلق ریز بر عمق ریه‌ها نفوذ کرده و سبب التهاب و وخیم‌تر شدن بیماری‌های قلبی و ریوی می‌شوند. فرمالدئید سبب التهاب و سوزش چشم‌ها و بینی و نیز ایجاد آلرژی در برخی از افراد می‌شود. ترکیبات آلی فرار^۱ باعث پیدایش عارضه در چشم، بینی و گلو شده و در موارد جدی‌تر ایجاد سردرد و حالت

1- Volatile Organic Compound (VOCs)

تهوع می‌کنند همچنین در صورت قرارگیری طولانی‌مدت در معرض این ترکیبات کبد و برخی دیگر از ارگان‌های بدن آسیب خواهند دید [۱].

از طرف دیگر، شناخت منابع تولیدکننده این آلاینده‌ها حائز اهمیت می‌باشد که این منابع در جدول ۱ آورده شده‌اند. با توجه به آنچه در این جدول آورده شده است لزوم به کارگیری تکنیک‌های مناسب جهت تصفیه هوای آلوده انتشار یافته از صنایع و سایر مکانهای دارای منبع تولیدکننده آلاینده‌گی آشکار می‌شود. امروزه یکی از روش‌های نوین فیلتراسیون جهت تصفیه هوای آلوده تکنولوژی پلاسمای غیرحرارتی^۲ می‌باشد که می‌تواند به طور همزمان سبب کاهش و یا حذف رنج وسیعی از آلاینده‌های مختلف از باکتری‌ها و ویروس‌ها تا اکسیدهای نیتروژن و سولفور، مونوکسید کربن، ذرات ریز معلق، ترکیبات آلی فرار و بوها شود. این تکنولوژی از دهه ۹۰ میلادی شروع به گسترش کرده است و تصفیه‌کننده‌هایی با بهره‌گیری از این تکنولوژی در حوزه‌های صنعتی و غیر صنعتی در کشورهای مختلف دنیا مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

2- Non thermal plasma

۲- روش تحقیق

۲-۱- اصول اولیه پلاسمای غیر حرارتی

پلازما که به آن حالت چهارم ماده هم اطلاق می‌شود در حقیقت گاز یونیزه شده و شبه خنثایی است که از ترکیب گازی از ذرات باردار (الکترون‌های آزاد، یون‌ها) و گونه‌های فعال خنثایی همچون مولکول‌های گاز، رادیکال‌های آزاد، فوتون‌های VU و ذرات شبه پایدار تشکیل شده است که رفتار جمعی از خود ارائه می‌دهند. پلازما دارای دو حالت کلی است: تعادلی و غیر تعادلی.

حالت تعادلی نشان می‌دهد که دمای الکترون‌ها، یون‌ها و ذرات خنثی تقریباً برابر هستند و دمای گاز زمینه از چند هزار درجه کلوین تا بیش از ده هزار درجه کلوین افزایش می‌یابد. به همین دلیل، پلاسمایی که دارای حالت تعادلی است تحت عنوان «پلاسمای حرارتی» نامیده می‌شود. از طرف دیگر، حالت غیر تعادلی بدان معناست که دمای الکترون‌ها، یون‌ها و ذرات خنثی کاملاً متفاوت است و در حالت کلی دمای الکترونی به طور قابل ملاحظه‌ای بالاتر از دیگر ذرات است. بنابراین، در حالت پلاسمای غیر تعادلی افزایش دمای گاز زمینه نسبتاً کم است و این پلازما با عنوان «پلاسمای غیر حرارتی» شناخته می‌شود ولی به طور کلی انواع پلاسمای غیر تعادلی عبارتند از:

۱- پلاسمای سرد، که فرایند پلازما در فشار پایین می‌باشد همانند تولید نیمه هادی.

۲- پلاسمای غیر حرارتی، که غالباً به پلاسمای غیر تعادلی فشار بالا (معمولاً فشار ۱

اتمسفیر) ارجاع داده می‌شود.

در پلاسمای غیر حرارتی، اکثر انرژی تخلیه صرف تولید الکترون‌های پرانرژی می‌شود تا اینکه صرف حرارت دیدن یون‌ها و ذرات خنثی شود. این انرژی در پلازما ترجیحاً صرف برخورد الکترونی، یونیزاسیون و تفکیک گاز زمینه برای تولید رادیکال‌های مختلف می‌شود. در به کارگیری از تکنولوژی پلاسمای غیر حرارتی در تصفیه هوا، این رادیکال‌ها می‌توانند مولکول‌های گازهای آلاینده را دچار دی کامپوزیشن کنند. به طور خلاصه، پلاسمای غیر حرارتی می‌تواند مولکول‌های سمی را در دمایی نزدیک به دمای محیط بدون آنکه انرژی زیادی صرف بالا رفتن دمای گاز زمینه شود برطرف نماید.

در مقایسه با پلاسمای سرد، دمای الکترونی و سرعت یونیزاسیون در پلاسمای غیرحرارتی نسبتاً پایین تر است. معمولاً، دمای الکترونی پلاسمای سرد دهها الکترون ولت است، درحالی که در فشار اتمسفری، دمای الکترونی بین ۱ تا ۱۰ الکترون ولت و سرعت یونیزاسیون در حدود ۰/۱ درصد می باشد. قابل ذکر است که تصفیه گاز در فشار اتمسفری انجام می گیرد زیرا چگالی الکترونی و مولکولی در مقایسه با حالت فشار پایین به شدت بالاتر است. از طرف دیگر، اگر تصفیه گاز در فشار پایین انجام گیرد تعداد مطلق مولکول کم است. این بدان معناست که تعداد زیادی الکترون پر انرژی که دارای انرژی بیش از انرژی تفکیک مولکول های هدف هستند مورد نیاز است تا رادیکال های بیشتری تولید شود و نتیجتاً مولکول های آلاینده بیشتری دچار دی کامپوزیشن شوند. بنابراین میزان انرژی الکترونی مورد نیاز برای کنترل آلودگی هوا تقریباً 10 eV است [۲].

به منظور حذف آلاینده های خطرناک پلاسمای غیر حرارتی می تواند از طریق روش باریکه الکترونی^۲ و روش های متعدد تخلیه الکتریکی تولید شود. در اینجا به توصیف تکنیک کرونا که از جمله روش های تخلیه الکتریکی است پرداخته می شود.

۲-۲- عملکرد پلاسمای غیر حرارتی در زمینه تصفیه هوا

معمولاً هوا غنی از رطوبت، گرد و غبار، ترکیبات فرار مانند بو، باکتری ها، ویروس ها و قارچ ها است و با توجه به حضور منابع نشر آلاینده های مختلف می تواند حاوی NO_x ، SO_x و CO ... باشد. رادیکال ها و دیگر گونه های فعال (مانند یون ها) در پلاسمای غیر حرارتی می توانند با ذرات و مولکول های آلاینده برهمکنش دهند. به علاوه، به دلیل وجود یون ها ذرات ریز می توانند باردار شوند و سپس به طور الکتریکی از جریان گاز آلوده فیلتر شوند. زمانی که هوا از میدان پلاسمای غیر حرارتی می گذرد ذرات قطبی و ذرات شیمیایی فعال تولید می شوند که در میان آنها HO^+ ، H^+ و رادیکال اکسیژن دارای فراوانی بیشتری هستند که از فعال ترین عناصر به حساب می آیند. پلاسمای غیر حرارتی دارای حداقل چهار تأثیر بر روی هوا می باشد: (۱) قطبی کردن ذرات، (۲) کاتالیز برهمکنش هایی که معمولاً به سادگی در

شرایط محیطی امکان‌پذیر نیستند، (۳) استریل کردن در مقابل باکتری‌ها و ویروس‌ها و (۴) تغییر ساختار مولکول‌ها. بنابراین هوای خروجی از راکتور پلاسمای غیر حرارتی هوای با کیفیتی نسبت به هوای ورودی است در حالیکه جرم ضرورتاً ثابت باقی می‌ماند. لازم به ذکر است که پلاسمای غیر حرارتی گزینشی عمل نمی‌کند. این عبارت به این معناست که بر روی تمام مولکول‌های موجود در هوا عمل می‌کند. البته عملکردها بر روی مولکول‌های مختلف و گرد و غبار متفاوت می‌باشد. بعد از انجام تصفیه توسط پلاسمای غیر حرارتی ممکن است میزان کاهش در مولکول‌های گوناگون یا گرد و غبار متفاوت باشد در برخی بازده بالای حذف حاصل شود و در برخی دیگر بازده کمتر به دست آید که این مسئله به عوامل مختلفی از جمله ترکیب گاز ورودی و قدرت پیوندهای شیمیایی و فراوانی یک ترکیب در مقایسه با ترکیب دیگر بستگی دارد.

۲-۳- تصفیه هوا با استفاده از شیوه کرون ۱

تخلیه کرون از طریق اعمال میدان الکتریکی قوی به ساختار الکترونی مانند نقطه-به-صفحه، سیم-به-صفحه یا سیم-به-استوانه، به دست می‌آید بنابراین تخلیه کرون از طریق وضعیت غیر یکنواخت میدان الکتریکی متمایز می‌شود. غیر یکنواخت بودن فواصل تخلیه‌ها شکست را در ولتاژهای پایین‌تر با پذیرفتن جریان کمتر امکان‌پذیر می‌کند. فاصله الکترودها می‌تواند تا چند سانتی‌متر تنظیم شود که برای کاربرد در ابعاد بزرگ مطلوب است و افت فشار را نیز کمینه می‌کند.

از لحاظ ماکروسکوپی، می‌توان پلاسمای ایجاد شده را به صورت کانال‌هایی با عنوان استریمر توصیف کرد (شکل ۱).

در حقیقت زمانی که ولتاژ اعمالی به الکتروود فعال از حد ولتاژ شکست فراتر رود پلاسما ی غیر حرارتی تشکیل می شود و در نزدیکی این الکتروود کانال هایی ایجاد می شوند که به آنها استریمر گفته می شود. به بیان دیگر، با فراتر رفتن میدان الکتریکی از حد آغازین شکل گیری استریمر الکترون های آزاد تشکیل شده و اگر ضریب یونیزاسیون خالص مثبت باشد بهمن الکترونی به وجود می آید و در صورت برابری میدان الکتریکی اعمالی و میدان الکتریکی القایی استریمر تولید خواهد شد. استریمر اولیه خود به چندین شاخه تقسیم می شود و در واقع تعداد زیادی استریمر موازی تقریباً به طور همزمان از الکتروود فعال به سمت الکتروود زمین حرکت می کنند. به قسمت جلویی استریمر که در انتشار آن پیشرو است استریمرهد نام دارد. شدت میدان الکتریکی در جلوی استریمرهد باید به اندازه کافی بزرگ باشد تا ضریب یونیزاسیون خالص را تضمین کند بنابراین این قسمت پلاسما ی به شدت یونیزه ای با چگالی بار بسیار بالا است و به عنوان منطقه فعال در نظر گرفته می شود [۳] (شکل ۲).

۲-۴- عملکرد پلاسما ی غیر حرارتی در برابر

آلاینده ها

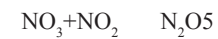
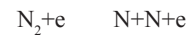
همان گونه که در بخش های قبلی اشاره شد پلاسما ی ایجاد شده می تواند بر مولکول های گاز های آلاینده تأثیر گذاشته و ساختار مولکولی آنها را تغییر دهد. البته واکنش هایی که در راکتور پلاسما رخ می دهند همیشه یکسان نیست بلکه با توجه به ترکیب گاز ورودی و شرایط دیگر ممکن است برهمکنش های متفاوتی داشته باشد.

در ادامه این بخش به برخی از واکنش هایی

که سبب حذف بعضی از آلاینده‌ها می‌شوند اشاره می‌شود.

اکسیدهای نیتروژن (NOX) [۵]:

ذرات ریز معلق: این ذرات به دلیل وجود ازن و رادیکال‌های اکسیژن در راکتور پلاسما که اکسیدان‌های قوی محسوب می‌شوند دچار شکست ساختار شده و به عنوان نمونه می‌توانند تبدیل به CO و CO₂ شوند.

بوهای نامطبوع: بوها در تماس با یون‌های اکسیژن فعال تولید شده خنثی می‌شوند.

باکتری‌ها و ویروس‌ها: غشاء آنها در اثر پلاسمای تولید شده تخریب شده و بدین ترتیب مانع از افزایش آنها می‌شود.

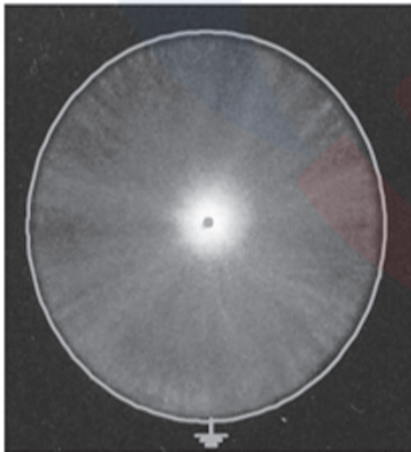
ترکیبات آلی فرار: ساختار مولکولی آنها شکسته شده و غالباً به آب (H₂O) و دی‌اکسید کربن (CO₂) تبدیل می‌شوند.

مونوکسید کربن:

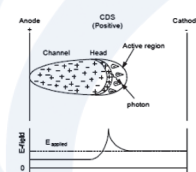
۳- فیلتر پلاسمای غیر حرارتی

در مدل ارائه شده در این بخش، راکتور پلاسمایی معرفی می‌شود که دارای ساختار الکترودی سیم-به-استوانه است. در یک محفظه مکعبی ۱۶ عدد راکتور پلاسمای غیر حرارتی وجود دارد که طول استوانه‌ها ۱ میلی‌متر، قطر آنها ۱۶ میلی‌متر و قطر الکترودهای فعال ۳ میلی‌متر است که در محور استوانه‌ها واقع شده‌اند (شکل ۳). این راکتور از طریق یک سیستم الکتریکی

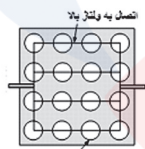

شکل ۱: (a) تصویری از تخلیه یک استریمر پالسی مثبت که از جهت محور در یک الکتروود هم محور گرفته شده است [۴].

ولتاژ بالای پالسی با طول پالس‌های بسیار کوتاه تغذیه می‌شود. همچنین می‌توان از یک بایاس CD ولتاژ بالا نیز علاوه بر بخش پالسی ولتاژ بالا استفاده نمود که این کار سبب می‌شود تا انرژی تخلیه شده در هر پالس به راکتور پلاسما افزایش یابد و به عبارتی بازده سیستم ارتقاء یابد و از طرف دیگر در فواصل بین هر پالس خاصیت فیلتر الکتروستاتیک همواره فعال است که این موضوع سبب می‌شود تا این فیلتر به طور کارآمد بر ذرات ریز معلق اثر کند و آنها را کاهش دهد. با ورود هوا از قسمت پایین سیستم و ورود آن به راکتور پلاسما و متعاقباً انجام واکنش‌های شیمیایی آلاینده‌ها مختلف کاهش و یا حذف خواهند شد. شکل ۴ نشان‌دهنده مدل‌سازی انجام شده از فیلتر پلاسما است.

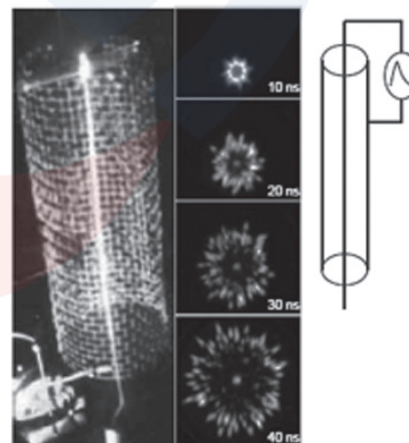
شکل ۲: استریمر جهت یافته به سمت کاتود. در زیر تصویر استریمر میدان الکتریکی کل ترسیم شده است [۳]

شکل ۳: تصویر شماتیک از راکتور پلاسما

این فیلتر می‌تواند در مقیاس صنعتی به منظور کنترل بو و نیز کاهش آلاینده‌هایی همچون ترکیبات آلی فرار، اکسیدهای نیتروژن و سولفور مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین می‌تواند با بازده بسیار بالا در صنایعی چون تولید روغن نباتی، تولید خوراک طیور و دام، کارخانه‌های لاستیک‌سازی، صنعت چرم، زباله‌سوزی و غیره جهت کنترل بو، در نیروگاه‌های برق به منظور کاهش اکسیدهای نیتروژن و سولفور، در تصفیه هوای اتاق تمیز^۴ برای تصفیه هوای ورودی از آلاینده‌های مختلف، در کارخانه ذوب فلزات به منظور

4- Clean room

(b) تصویری از تخلیه کرونای ایجاد شده با ساختار الکترودی سیم-به-استوانه و اعمال پالس‌های الکتریکی ولتاژ بالا [۳]

کاهش اکسیدهای نیتروژن و سولفور، ذرات ریز معلق، ترکیبات آلی فرار، مونوکسید کربن و سایر صنایع مورد استفاده قرار گیرد.

۴- مزایای فیلتر پلاسمای غیر حرارتی در تصفیه هوا

تصفیه و حذف آلاینده‌ها در فن آوری راکتور پلاسما در شرایط اتمسفریک و غیر حرارتی به عنوان روش پیشنهادی در امر تصفیه هوا می‌تواند دارای مزایای زیر باشد:

- شیوه‌ای مؤثر و مقرون به صرفه از لحاظ حذف آلاینده‌ها و انرژی

- حذف همزمان آلاینده‌های مختلف

- حذف/ تخریب آلاینده‌های خطرناک

همچون مونوکسید کربن، اکسیدهای نیتروژن و سولفور، ترکیبات آلی فرار، گرد و غبار، بوها و ...

- به حداقل رساندن موادی که سبب ایجاد خطر برای سلامتی انسان می‌شود (گرده‌ها، ویروس‌ها، جرم‌ها، گرد و غبار خانگی)

- انعطاف‌پذیری ویژه در تصفیه و تقلیل آلاینده‌های فرعی به طور هم زمان

- سادگی در فرایند تصفیه

- سایز کوچک

- پایین بودن هزینه‌های طراحی،

ساخت و نگهداری

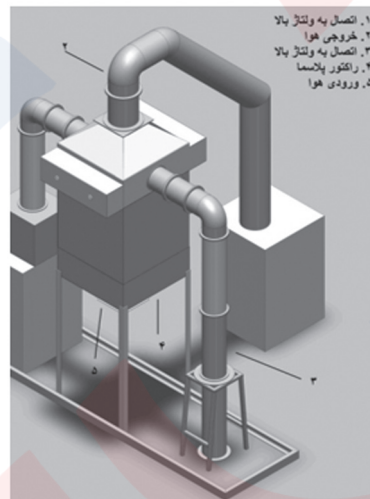
- نصب آسان و نیاز به نگهداری و مراقبت پایین

- کاربرد وسیع از مصارف خانگی تا مصارف صنعتی (صنایع

غذایی، نساجی، کارخانجات ذوب فلزات، فیلتراسیون موتورهای دیزلی و ...)

با توجه به موارد فوق، مشخص است که فیلتر پلاسمای غیر حرارتی دارای مزایایی نسبت به سایر فیلترهای موجود در حوزه تصفیه هوا می‌باشد به عنوان مثال در مقایسه با فیلترهای الکتروستاتیک می‌توان به این موارد اشاره کرد که فیلترهای الکتروستاتیک تنها برای حذف ذرات ریز معلق به کار برده می‌شوند

شکل ۴: مدلسازی انجام شده از فیلتر پلاسمای غیر حرارتی

و با وجود بازده حذف بالا درای هزینه سنگین، سایز بزرگ و مشکلات مربوط به خدمات دهی و نصب هستند که این مسئله خود می تواند استفاده از این فیلترها را محدود کند.

البته این نکته حائز اهمیت است که به کارگیری فیلتر پلاسمای غیر حرارتی در کنار سایر تکنیک ها می تواند ارائه دهنده یک سیستم تصفیه هوای کامل تر و با بازده حذف بالاتر باشد.

۵- نتیجه گیری

تکنولوژی پلاسمای غیر حرارتی به عنوان شیوه ای نوین در امر تصفیه هوا مطرح می باشد که قابلیت هایی متعددی نسبت سایر تکنیک ها دارد. با توجه به توانایی حذف و یا کاهش همزمان آلاینده های مختلف و نیز ارتقاء سیستم به مقیاس های صنعتی، تصفیه هوا بر پایه پلاسمای غیر حرارتی می تواند کاربرد وسیعی از مصرف جهت محیط های بسته همانند مصارف خانگی، بیمارستانی و ... تا به کارگیری در مقیاس صنعتی جهت کاهش آلاینده های انتشار یافته از صنایع گوناگون داشته باشد. فیلتر پلاسمای مدلسازی شده در این تحقیق در مقیاس صنعتی طراحی شده است و بازده بسیار بالایی به منظور کنترل بو، ذرات ریز معلق و نیز آلاینده های گازی دیگر همچون اکسیدهای نیتروژن و سولفور، مونوکسید کربن و غیره در صنایع مختلف با توجه به نوع آلاینده های تولید شده در آن صنعت خاص قابل کاربرد است و می تواند به عنوان شیوه ای نوین در کشور جهت تصفیه هوای آلوده به کار برده شود.

منابع

- 1- Kampa, Marilena, "Human health effects of air pollution", the 4th international workshop on biomonitoring of atmospheric pollution, 2008
- 2- Matsumoto, Takao, "Non-Thermal Plasma Technique for Air Pollution Control", Kumamoto University, Japan, 2012
- 3- Winands, G.J.J., "Efficient Streamer Plasma Generator", Technische Universiteit Eindhoven, 2007
- 4- Wang, Douyan, "Pulsed Discharge Plasma for Pollution Control", Kumamoto University, Japan, 2010
- 5- Brandenburg, Ronny, "Plasma-Based Depollution of Exhausts: Principles, State of the Art and Future Prospects", Leibniz Institute for plasma science and technology, Germany, 2011